

PESTI ÉRTESÍTŐ

NAPLO

Megjelenik minden hétköznap este
8 órakor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szent István-tér 1.

TELEFON 202.

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjazás szerint.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Saranyay Lajos.

A dunántúli földindulás.

Felmerült események vezetnek arra a következtetésre, hogy (sok tekintetben szándékosan felidézett) földindulással állunk szemben, a melyből főleg a közvetítők kívánnak hasznot húzni tekintet nélkül a nemzeti érdekekre.

A Központi Statisztikai Hivatal inémet megjelent évkönyve, amely az 1913—14. évi adatokat tárja előnk, meglepő pontossággal okolja a gazdasági társadalom vezetőinek aggodalmait.

Ezek szerint egyetlen évben, azaz 1913 május 1-től 1914 apr. 30-ig 319 közből és nagybirtokból 43.420 kat. hold területet parcelláztak; a legtöbbet a Dunántúlon. A legkevesebbet Erdélyben. A parcellázottak közt azonban csak kettő hatáta meg az ezer holdat; a többi tehát a kisebb birtokok közé esik. Tulajdonost cserélt az egész országban közép- és nagybirtok 175.912 kat. hold területtel. Ezek között a legtöbb birtokváltozás 100—200 holdas gazdaságokra esik. Ugy hisszük, már ezek az adatok is eléggé mutatják a föld megindulását. Még elriasztóbbak azonban azok a számok, melyek a kisebb birtokváltozásra is kiterjeszkednek.

Valamikor azt hittük, hogy a kötött birtokok jellege megövi őket a feldarabolástól. Ezt azonban tévedés, mert kötött birtokokat is számbavehető mértékben 13.048 hold terjedelemben látunk a parcellázottak között szerepelni. Más részről szabadbirtokok alakulnak át kötött jellegűekké és pedig főleg a részvénytársaságok javára. Ily módon nem kevesebb mint 100 birtok ment át az új hitbizományosok kezébe 36.000 hold terjedelemben. Ezek az eredmények. Az előkészítő munka pedig az, hogy a telekkönyvi birtokok megterhelése megszakítás nélkül folyik tovább. 1906—1910 években átlag kétfélszázban beszélve, félmillió betáblázásnál több mint egy milliárddal

szaporodott a földbirtok terhes az 1914. évi eredmények szintén majdnem elérik az egy milliárdot. Ha a törölt tételeket levonjuk, még mindig 4—500 millió korona új teher marad csak egy évben.

Ezek a szomorú adatokat tárja előnk hivatalos forrásunk, bizonyítván azt, hogy a magyar föld a legnagyobb mértékben megindult lábaink alatt és a konsolidáció jelei nagyobb mértékben sehol sem mutatkoznak. Nem nehéz kiszámítani, hogy a magyarföld legtöbb tulajdonosa csak bizonyos meghatározott rövidebb ura földjének és 10—15 éven belül az okvetlenül garzdat cserél. Persze nem mindegy.

Nem sok bizonyítás kell ahhoz, hogy ilyen viszonyok között a magyar föld nem képes megfelelni hivatásának, nem szolgálhatja azt az emberanyagot, mely szívósan ragaszkodva földjéhez, azt képes volna megtartani. Az állandóság helyett a földbirtokok piaca a folytonos mozgásnak, változásoknak bizonytalan jövőnek képét nyújtja.

A német birodalmi tanács nemrég egy tiltó rendelkezést bocsátott ki, amely szerint a német tengerhajózó vállalata részvényeit idegenek tulajdonába átbocsajtani nem szabad. A német közvélemény ez intézkedést kiterjeszténi kívánja a káli- és egyéb telepekre, amelyeknek okvetlenül német kézben kell maradniok. Nem gondoljuk-e hogy ezt az intézkedést utánoznunk kellene? Akad-e, aki tagadhatná, hogy a magyar föld reánk nézve legalább oly értékes, mint a németeknél a hajóstársaságok részvényei? Meg kell teremteni az a birtokpolitikát, amely egyrészt helyreállítja a földmives és földbirtokos osztály egyensúlyát, másrészt megóv bennünket attól, hogy legdrágább nemzeti kincsünk, politikai létünknek legfőbb tényezője, éppen a világháború idején avatatlan vagy ellenséges kezébe kerüljön?

A központiak háboruja az új világgal.

Győzelmeink a tengeren.

Háború Amerikával?

Hogy mit határoz az Egyesült Államok kormánya — háborút vagy békét, — erre vonatkozóan még mindig csak a diplomáciai jóslások vannak tulsúlyban a kevésszámú pozitív tények mellett.

Az amerikai háború sorsa.

Az amerikai szenátus külügyi bizottsága már tárgyalja a kivételes intézkedésekre vonatkozó törvényjavaslatot. Ezeket a tárgyalásokat s általában a szenátust nagyban igyekeznék befolyásolni egyes newyorki lapok, amelyek mintha összeküldtek volna arra, hogy az Uniót a központi hatalmakkal ellenséges viszonyba sodorják. Az esetleg német — amerikai háborút a tengeraltjárók fogják eldönteni.

Szárazon, vizen is egyre győzünk.

A kíméletlen háború napról napra újabb eseményeket hoz úgy a tengeri, mint a szárazföldi harcatereken. A Balkánon a legutóbbi héten szakadatlan erőfeszítések dacára sem sikerült az ententének egy talpalatnyit visszazereznie! Az orosz haderő mindennap újra megkísérlti, hogy a befagyott dunai Szigetgyörgyön benyomuljon a Dobrudza területére. Minden előnyomulásukat sikeresen veri vissza tüzéségünk és gyalogságunk.

Sikeres harcunk a víz alatt.

Az elsüllyesztett angol hajókról is napról-napra több jelentés érkezik. Ha a rémet tengeraltjárók a megkezdett irányban folytatják működésüket, akkor az ellenséges államok igen gyorsan árazhatók majd hajórajuk tetemes csökkenését.

A Pesti Hirlapok és az apróhirdetési kerítés.

Mi, „klerikálisok“ már többször szótartottuk azt a felháborító posztulát: erkölestelenség posványtengerét, amelyet egyes újságok, nevezetesen a Pesti Hirlap is megenged jó pénzért az apróhirdetéseivel. Hánszor elmondtuk már, hogy a közönségnek kellene ezzel egyszer és mindenkorra végeznie, azáltal, hogy bojkott alá venné. mindazon újságokat, amelyek fizetési szempontból helyet adnak az erkölestelenségnek az apróhirdetéseik után. Legutóbb a cinkotai szörnydráma idején beszélünk erről, amikor a hivatalos vizsgálat alapította meg, hogy a cinkotai gazember újságok apróhirdetéseivel szerezte meg magának a legyilkolandó áldozatokat.

Hogy ezt a „klerikális erényesös ködést“ mások is vallják, nem klerikálisok is e véleményen vannak, olvassuk el csak el az alábbiakat.

Még emlékeztetnem van az Emke ügye a számolócédulák-ról. Valami nem volt rendben a kréta körül. Fényes László, „Az Est“ munkatársá piszkálta fel az ügyet s bíróság elé került. A törvényszék marasztaló íteletet hozott, a Tábla pedig felmentő. Emiatt azután össze-

kocanás történt Fényes és a Pesti Hirlap között. A Pesti Hirlap Fényest embervadásznak nevezte el. Fényes erre válaszul s azt írja, hogy prostitúató újsággal ó nem áll szóba. Írása pedig így hangzik:

„Mindedig csak mosolyogtam a különböző fajta ismétlőpistolyok revolvernyitkorgásain. De most a Pesti Hirlap, nem tudom melyik című szerkesztővel, Gallovich Jenő urat börtönülésének kiszabadulása napján az én martíromnak teszi meg.

Hogy Légrády Imre ur lapja, a Pesti Hirlap Gallovichékkel s nem az én sajtóműködésemmel rokonszenvezik, azt nemcsak megértem, hanem reám nézve kitüntetőnek találom. Amely lap a prostitúció apróhirdetéseinek köszönhető publicitásának meglevő fokát, amely újság nem szegényen erkölespredikáció mellett szavankint harminc és hatvan fillér-árban közölni, hogy a kis barmok az idült szürke, vagy amellől idős hölgy és az izmos fiatal milyen szegfűvel a gomblyukakban keresik a pislogó gázlámpa mellett az ismeretséget: az az újság valóban szimpatizálhat Gallovichék számolócédulával és jótékonyági bélyegeivel. Védheti, ahogyan tetszik, a felfogáshoz közel állókat.

Egyes szám ára 4 fillér.

De most egyszer és mindenkorra visszavágom a képükbe, hogy engem igazságtalan embelevadászattal vádolnak meg.

A tisztességes gondolkodás borsóját nem hányva hosszasan a Pesti Hírlap posterestanteosztályának telefirkaát falára, egyszerűen a saját írott soraira, mutatok.

En lenyomattam, amit irtak. Olvassa mindenki. Nézzék meg benne a tehetetlen irigykedés, az acsarkodó boszankodás képét. *Oda áll a Pesti Hírlap ama revolueres zsurnaliszták tábora mellé, akikről ez irásomban szölooltam, mielőtt róla beszéltem volna.*

Az izlésünkről nem disputállok. *De ha komolyan hiszi a szerelmi levelezők patrónusa s a soronkint díjazott kritikus vegyeskereskedője, hogy nekik van igazuk: jöjjenek ki velem Budapest bármely terére, vagy az ország bármely magyarok lakta városába, avagy falvába. Kérdezzük meg az embereket: kinek az újságírási felfogását helyeslik?*

Most nem irunk mást erről a témáról, csak azt mondjuk: akik még ma is a Pesti Hírlapot olvassák és járatták, figyelmesen olvassák e sorokat. Ha elolvasták, kezdjék újra. Tízszor is újra.

— **Bojtorján hajszesz.** korpásodás, hajhullás ellen; üvege 1 korona, 30 fillér. Kapható Szűcs Róbert gyógyszerárában?

Köhögés ellen kitűnően bevált háziszser dr. Störk-pasztilla. Egy doboz ára 60 fillér. Kapható Szűcs Róbert városzháztéri Magyar Korona gyógyszerárában.

— **Alkik bejárónókat** keresnek, forduljanak a Hadségélyzőhöz, Kossuth-utca 1. sz. földszint.

TÁRCA.

Élet a hóban és fagyban.

Irtá: *Hajós József.*

II.

A sarkvidéki hideg levegő tisztaságát több tudós megállapította.

Couteand a tengeri levegő baktériumát a Spitzbergák vidékén vizsgálva, a jégzóna három helyén elhelyezett tenyésztőlemezek 41 óra alatt csak egy baktériumot fogott; ugyanó hasonló módon a párisi levegőben 1575-ször annyi baktériumot talált. Érthető tehát, hogy legujabban komolyan foglalkoznak azzal a tervvel, hogy a déli sarkvidéken szanatoriumot építenek majd a tüdővészések és gümőkórosok számára.

Lerrin az egyik svéd sarki expedició alkalmával 1898-ban szintén majdnem baktériummentesnek találta a levegőt. Scofone 1895-ben a Monte Rosán végzett tudományos expedició alkalmával a legmagasabb régiókon is a hóban talált baktériumokat, de a levegőben nem észlelt.

A sarkvidéki tenger jeges vízében szintén van baktérium, de nagyon kevés. Levin sok próba

Alszik a miniszter.

Válahonnan, Páris környékéről olvastam, hogy egy delnő meg a leányai a háboru elején föltették magukban, hogy nem vesznek tudomást a világról mindaddig, míg a háboru tart. Beszerezték ennivalót, aztán bezárták a kaput, nem eresztettek be senkit még újságot se. Lefeküdtek és aludtak.

Ha van a háboruban irigylésre méltó ember, ezek bizonyára azok közé tartoznak.

Ha nem is egészen, de félig-meddig ebbe a boldog kategóriába tartozik Magyarország belügyminisztere is. Ez a jó ember a napokban rendeletet adott ki, hogy az éhség és inség megállítására népkonyhákat kell felállítani.

Rég-mulattam olyan józúen kegyelmes miniszteri gondoskodásról, mint ezen. Harminkét hónapja gyilkos egymást az emberiség, az emberek éheznek, mint az erdei farkasok, élelme nincs vagy méregdrága s a miniszter urnak pont most jut eszébe a népkonyha.

Nagyszerű! Eddig nem tudta, hogy szükség van rá Magyarországon. A nyár végén, a mikor a téli élelmet beszerezték, akkor nem gondolt rá, hogy Magyarországon a gyenge természet után koplaló fél fog következni, akkor nem figyelmeztette a hatóságokat, hogy tessék a jövőbe nézni, számbavenni a rászorulókat és elébe vágni a bekövetkező bajnak. Akkor nem, hanem most. Mert hát neki kötelessége rendeleket gyártani és akkor gyárt, mikor eszébe jut. Az előregondolás nem kötelesség.

Istenem! Németországban már a mult télen olvastuk, hogy mindenütt nekikészültek a nagy küzdelemnek, ott a hatóság kiszámította az eshetőségeket és az utjába is állott erővel, okossággal és

pénzzel. Nálunk most, hogy ne mondhasa a világ, hogy nekünk nincs velünk érzo, fölünk atyailag gondoskodó miniszterünk.

Mígdezt nem azért mendjük el, mert Fehérvártól panaszkodni akarunk. Nekünk van a miniszter-nél jobb gondviselőnk, a jó Kovács Á. Sándor személyében, aki az ősz elején kifőzte a közös konyha eszméjét, nem ijedt meg a hülye dezóktól, hanem belevágott, meg csinálta s ma közel 500 család étkezik két konyharól igen jó, igen izletes, igen tápláló és fölőtte olcsó ebéddel.

Be kár, hogy nem lett belügyminiszter.

Kriksz.

A kormány megtéríti a háborus károkat.

A belügyminiszternek nagyfontosságú rendelete ment szét a törvényhatóságokhoz. Eszerint össze kell irni az ország összes városaiban és községeiben azokat a károkat, amelyeket a háboru folytán szenvedtek.

A törvényhatóságok kötelesek részletes kimutatást küldeni azokról a rendkívüli költségekről, melyek az alkalmazottak és-tisztviselők javadalmazásának emelése, az ellenes betörések által okozott károk, a menekültek ellátása, a közlelmezés javítása és a mozgósítással kapcsolatos teendők révén támadtak.

A kormányynak az a terve, hogy a városoknak és községeknek ezt a rendkívül költségtöbbletet megtéríti.

Csak azután meg is valóítsa a tervét.

Első székesfehérvári gőzmalom részvénytársaság.

Már többször hirt adtuk arról a mozgalomról, amely Székesfehérvárott nagyszabású gőzmalomt szándékozik létesíteni.

Az előkészítő munkálatok befejezése után a székesfehérvári gőzmalom részvénytársaság által küldött közgyűlését folyó hó 14-én tartotta meg. A részvénytársaság egyelőre egy millió koronával kezdi meg működését. A malom az építkezés, mielőtt a helyzet megenged, a lehető leggyorsabban megkezdí is s erre vonatkozó minden előmunkálatokhoz az igazgatóság nyomban hozzá lát. Elnökök választották Langfelder Edét, az Első Budapesti Gőzmalom Rt. vezérigazgatóját, dr. Saára Gyulát, Székesfehérvár polgármesterét.

HIREK.

— **Katonai kinevezések.** Czimbál Ede tart. hadnagy főhadnaggyá, Tóth Kálmán, Budacszer Oszkár, Riedl Vilmos, Deutsch István, Molnár Ferenc, Grósz Ferenc, Málnási István, Alperu Imre, Pick Elemér, Schick István, Vángosi Andor, Buján Ferenc, Stern Arpád, Keller Béla, Szalay Aladár, Vödör Gyula, Hoffmann Lajos, B. Horváth László, Molnár Dezso, Gausser Jenő, Krémer János, Fekete István, Homoródi Gyula, Pintér Ferenc, Friebold Ede, Kretschmann Henrik, Sas Ist

után egy tapasztalta, hogy 11 köbcentiméter vízben a tenger felszínén csak 1 baktérium van; mélyebben több él. A partok mentén több a baktérium, mint a tengeren.

Télen átlag mindenütt kevesebb baktérium van a levegőben mint más évszakokban. Mignelnek tíz éven át gyűjtött kutatásaió ki-tűnt, hogy a párisi Saint-Gervais téren télen átlag 4020, nyáron 10845 baktérium volt egy köbméter levegőben; a Montsouris-park tisztább levegőjében pedig télen átlag 170, tavaszkor 295, nyáron 348, őszkor 195 baktériumot talált egy köbméter levegőben.

Önként értődik, hogy a frissen hullott hóban is sok baktérium él.

Az örökös hómezőknek is megvannak sajátos élőlényei. Sarkvidéki utazók többször észlelték, hogy a hómezőket időnkint nagy területeken "vér" borítja el. Kitudnt, hogy ennek az érdekes tüneménynek az okozója egy nagyon gyorsan szaporodó: a Chlamydococcus, melyet többen az algákhoz sorolnak, bár inkább ostoros ázálékállatkának látszik. Ezek az apró lények gyorsan sokasodva a magas szélességi fokok alatt a havat-pirosra festik.

Még a jéghegyek is az élőlények lakóhelyei. Nemcsak madarak pihennek az uszó jéghegye-

ken, hanem bent a jéglömbben is élnek életcsirák. Már Darwin leírta a fajok eredetéről szóló híres művének második kötetében, hogy a jéghegyek — mint már Lyell sejtette — magvakat is szállítanak a sarkvidékeken, ugyanezt tették a jégkorszak alatt a mai mérsékelt égöv tengerpartjain. Az gyanyította Darwin, hogy az Azóri szigetek növényvilága a jégkorszaki jéghegort magvak révén fejlődött. Megerősíti ezt a vélelményt az a tény, hogy ama szigetek jéghegort vándorköveket találtak.

Sajátságos tény az, hogy a hidegebb tengerekben több moszat él, mint a forró égövi óceánokban. Mivel a tenger víze a sótartalma miatt átlag csak 3 fok hidegnek fagy meg, a hideg tengerziben a felszínen is tenyészhetnek élőlények.

A sarkvidéki moszatok némelyike csak a hat hónapig tartó sarki éjjel alatt hoz termést. A sarki tengerek 0.5—1.8 fok alacsony hője dacára az összes moszalfajok télen ép úgy megélnék, mint nyáron. A gyakori hőmérsékletváltozások, a kedvezőtlen jégviszonyok jelentékenyen befolyásolhatják a tenger növényi életét, és ennek következtében a tőle függő állatvilágot is, de az életet sok fajban kioltani nem képesek. Az élet győzedelmeske-

dik, mert célszerűen tud alkalmazkodni.

Csodálatosan türik a hideget az alsóbbrendű növények spórái.

Tudvalevő, hogy a gombák a természet háztartásában beláthatatlan fontos szerep jutott, azért kell, hogy spóráik ellenálló legyenek. Becquerel az alsóbbrendű növények spóráinak csirázási képességét tanulmányozva: a penészgombák spóráit 14 napon át szárította azután léghijasan üvegcsőbe forrasztotta s így egy alacsony hőmérséken tartotta. Egy év múlva a spórákat 3 hónapra, folyékony levegő által létesített 190 C fok hidegben, utána 77 órára folyékony hidrogénnel letehozott 253 C fok hidegben tartotta. Ezek után óvatosan felbontotta a csőveket, a spórákat csiráztatott földbe helyezte, hol a spórák egy része 16 óra múlva kicsirázott s tovább szaporodott. A többi spórák később csiráztak ki, de kicsiráztak.

Az élőlények a zord és elhagyottat látszó havasokat is szépségre öltöztetik. Mert az élet leg-több alakja a szépség önnepdíszét viseli állandóan és felkészíti a természetet mindenütt, ahol eljuthat. Az élet urálja a szervesvilágot, maghódít és lefogja minden tért. Gondoljunk csak a havasi növényekre.

A jégárak háradékaiban is nyúl

ván, Csány Imre, Potyondy Sándor, Fekete Béla, Horváth Béla, Tóth Gyula, Borján Lajos, Bergmann László, Salamon Béla, Tamáska István, Hajas István, Jeruzsalem Mór, Krausz Jakab, Effinger György, Farkas Zsigmond, Kurcz József, Szabó Jenő, Pintér Gyula, Hermann Frigyes, König Sándor, Birner Géza, Pintér Lajos, Mészáros István, Nyitrai Dezső, Szücs József, Horváth János, Horváth Ferenc, Tuchart Ferenc, Hahn József, Kerekes Andor, Dénes Imre, Paulini János, Franciscus József, Timár László, Bendi Gyula, Szirkovics János tart. zászlósok hadnagyokká léptek elő.

— **Eljegyzés.** Dabasi Halász Olivér eljegyzett Lorántházi és Zságorhidai Loránth Margittó, Rác Rézós özvegyét.

— **Hósi halál.** Anlauf Lajos, 69. gyalogezredbeli, 27 éves-gyalogos az olasz fronton hősi halált halt. Most érkezett még róla a hivatalos jelentés, és azt a katonai ügyosztály kézbesítette a gyászabourult édesanyának, aki jóságos támaszát veszítette el fiában. Vitézül harcolt a derék Hindenburg-baka, a már sodosztályú vitézségi érmet is megkapta, végre azonban a kegyetlen golyó az ő ifju életét is kioltotta. A legszentebb ügyért, a hazáért áldozta legdrágább kincsét, ez legyen vigasztaló a mélyen sujtott anyának és testvéreknek. A hősi halottban Alapi Nándor, színházi felügyelő öccsét gyászolja.

— **Jégünnepély.** Zsuffolt látoga tottságnak örvendezett a szombat délutáni jégünnepély s minden tekintetben jól sikerült. Megtörtént a jégkirálynő választás is. A szép Rákossy Elvira, aki a pünkösdi lövészkerthő ünnepélyen a szépségversenyről is győztesen került ki, most ismét győzött.

a havasi gyopár, meg a havasi kéksugaras öszirozsza.

A havasi flóra öve nemcsak a trópusi tájakon, hanem az északabbra fekvő mexikói Kordilleraregiónban is meghaladja a 4500 m tengerfelelti magasságot. A havasi növények fajai már a jégkorszakban kialakultak, valószínűleg a mai sarkvidékek táján.

A havasi növények nagyon jól tűrik a hőmérsék nagy ingadozásait; virágaik színe tulnyomó részben feltűnően élénk és ezért a havasok fenségesen komor tájain kiválóan gyönyörködtek a szemlélők. Hóvaldaskor a hőmérsék szegélyen sokszor még a hó alól dugják ki fejcsékéjüket a kékszemű harangvirágok; a mészkösziklákát a fehér bársónyvilágú havasi gyopár diszítja; a jobb talajon a piros havasi szegfű, a vérszínű havasi szegfű, a vérszínű sempervívum, az ibolyás havasi gyujtoványú, meg a fehér havasi magcsákó és alpesi boglárka virulnak törpe gyujtoványú, violák, törpe gyopárfeleltek társaságában. A sarkvidékek és magas hegyek hóhatárain a discarea navalis piros virága tarkítja a hideg egyhangúságot.

Aki figyelemmel szemléli az élőlények sok millió változatait és sokféle életjelenségeiket, az meggyőződhet arról, hogy a legre-

— Ismét sötétségben maradunk. Egy heti boldogság után ismét ránk borul az afrikai sötétség és nagy mértékben megáll Székesfehérvár szivverése. Elfogyott a szén. Se villany, se gáz nincsen. Petro-leum sincsen. Még csak gyertya sem áll kellő mértékben rendelkezésünkre. Ma, hétfőn este tehát már sötétségben maradunk. Meddig tart, nem tudjuk. A Fejérmegyei Napló sem jelenik meg, mert nincsen áram, amely gépeinket hajthatná. Újból úgy tesszünk, mint két héttel ezelőt. Naponkint elkészítjük az újságot, s ha lesz áram, kinyomatjuk. A megjelenésig tehát türelem és elnézés.

— **Ö. H. I. Akik az Ö. H. I. hadijótékonyági mozgalomban havi járulékra kötelezték magukat, a februári részt minél előbb küldjék be a központba, az Országos Hadsegélyzőnek, mert addig a központ nem utalhatja ki a helyi Hadsegélyzőnek a járulékot, s így természetesen nem segítheti az özvegyeket és árvákat nagyobb mérvben.**

— **A Pro Patria estélye** február 23-án 24-én délután fél 4 órakor lesz a városi színházban a következő műsorral: Prologus, írta Szemler Ferenc, szavaija Tattay István. — Beethoven (G dur, zongoaaverseny), játssa Merson Miksa zongoraművész a 35. gyalogezred zenekarával. — Babapróba, daltjáték, írta Szemler Ferenc, megzenésítette Merson Miksa, előadják a Pro Patria egyesület tagjai. — Chopin, Scherzo (b moll), Liszt (es dur zongorabartaverseny) játssa Merson Miksa zongoraművész, a 35. gyalogezred zenekarával. — A zenekart Andor Zsigmond színházi karnagy dirigálja.

mekebb valóra vált költemény az élet, melynek szerzője Isten. Miként a hősköltemény apró epizódokból, fontosabb jelenetekből és döntő események elbeszéléseiből épül fel szerves egészzé és lesz belőle a legmagasztosabb műfaj, úgy a természet fenséges eposzában is a szembetűnően célszerű és jelentékeny alakok mellett találunk feleslegesnek látszó lényeket, de ezek csak látszatra feleslegesek és jelentéktelenek, valósággal azonban hozzátartoznak az élet teljes sorrendjének és a természet háttartásának összhangjához.

És a szépséges, örökifju életet a vén, töpörödött arcu földünk bofordítja hűségese. Ezért van, ez a hívátása. Jutalmat kap érte egykor. Ha majd az élet rózsafaját lefagyasztja valaha a föld arcáról a halál lehelle és jéglepet borít rá szemfedő gyanánt, a föld jégbefagyott vonásairól leolvasható lesz az a gondolat, hogy: a szépség és célszerűség jégjében fejlődött, és hordozta az életet a Teremtő tervé szerint. A jégbefagyott föld, mikor hasonlóná válik a hóval fedett tetetőhöz, akkor is a célszerűség emlékére lesz az ég katon, és talán majd más bolygók lakói vizsgálják majd napsgurgától világitott, holdfényességű arcát úgy, miként most mi nézzük a jégbefagyott, színcsaru holdat, mely az élet tetetője.

— A Hadsegélyző gyűlése.

Dr. Saára Gyula polgármester engedélyt adott, hogy a székesfehérvári és fejérmegyei Hadsegélyző heti gyűléseit a városbáz tanács termében tartsa. A bizottság ugyanis oly nagy tagszámmal bír, hogy hivatalos helyiségei szűknek bizonyulnak a gyűlések megtartására. A heti gyűlések mindenkor pénteken fél 5 órakor vannak s arra külön meghívót nem kapnak a bizottsági tagok. Csupán akkor küldenek meghívót részükre, ha a gyűlés ideje valami ok miatt más időben tartatik meg. Legutóbbi gyűlést pénteken tartotta Szücs Jenő alispán elnöke alatt s közel kétszáz kérvényező ügyével foglalkozott. Eddig ezer pár cipőt osztott ki s mintegy 6-7 ezer korona értékű ruhat, nem számítva a sok pénzeszköz, ami a természetbeni adományok sok többszörösét teszi. A jövőben már cipőt nem ad, mivel beszerzése szinte lehetetlen.

— **Egy kis ennláló érkezett.** A városi közlelmelés részére 10 hordó dán vaj érkezett. Tessék vásárolni!

— **Augusztá hadbiztosítás.** Izmindí Sandorné móri lakos hadbavonult férjét az Augusztá alapított biztosította 1000 koronára. Férje hősi halált, az özvegyen maradt most vasárnap megkapta az 1000 korona hadbiztosítást. A pénz átadása a móri hatóságok és hadijótékonyági intézmények jelenlétében történt. Kovács Sándor főszolgabíró szép beszéd keretében adta át a biztosított özvegyet s utána Kelemen Béla, a Székesfehérvár és Vidéke szerkesztője, az Augusztá alap hadbiztosító osztályának fejérmegyei ügyvezetője, hosszabb beszédben ismertette a hadbiztosítás áldásos intézményét és nagy fontosságát.

— **Szedjük össze a galyakat.** Keserű sors, amelyet a szegény nép szenved a túelölőhány miatt. A város polgármestere felhívja a közönséget, hogy gyűjtsék össze a galyakat, fahulladékokat a szegény nép számára.

— **A remete haragja.** A ciszterciták főgimnáziuma a zajos sikereket aratott ifjúsági szindarbot, a remete harangját, szombaton este negyedszer megismételte telt ház előtt. A diák műkedvelők újból pompásan játszottak s alig győztek a sok ujjazást, amit a közönség tapsai követeltek. A színjátékok minden tekintetben a legenyesebben sikerültek, s sok ezer koronát eredményeztek hadijótékony célokra.

— **Adóíztési hírdetmény.** A városi adóhivatal felszólítja mindazokat az adózókat, akik az adókönyvben, előírt esedékes adó tartozásukat e hó 15-éig be nem fizették, hogy az járulékaival együtt, a hírdetmény közzétételétől számított 8 napon belül, vagyis február hó 25-éig a városi adóhivatalnál annál is inkább fizessék be, mert ellenkező esetben ellenük a zálogolási eljárás adóval meg fog indítani.

— **A délvasut ideiglenes igazgatója.** A délvasut magyarországi vonalainak igazgatója, Brahm Miksa, amint azt jelentették, elhalálozott, a központi igazgatóság az állás végleges betöltéséig Breuer Mór hely. igazgatót bízta az igazgatói teendőik ellátásával. Breuer Mór közel négy évtizede áll a délvasut szolgálatában.

— **A Székesfehérvári Takarékpénztár Gróf Cziráky Antal elnöklete alatt szombalon d. u. 8 órakor tartotta 71-ik évi rendes közgyűlést, 211 részvényes képviselőben 33 részvényes volt jelen. A közgyűlés elfogadta a felügyelőbizottság és az igazgatóság által előterjesztett zárszámadásokat, 214 410 K 99 fillér tiszta nyereséget tüntetnek ki s elfogadta azokat az igazgatóság és felügyelőbizottságnak a mult évi osztalék szelvények darabonként 100 K beváltására vonatkozó javaslatát. A közgyűlés megejtette a tárgysorozatba felvett választásokat s a megválasztott 1 választmányi tagsági helyre Dr. Heumann József móri ügyvédet, a móri önszegélyző-népbank igazgatóság tagját, míg felügyelőbizottsági tagokul az eddigi tagokat: Reé Istvánt, Dr. Rády Ferencet, Krén Ignácot és Dr. Szűcs Gedont választották. A választás Dr. Saára Gyula polgármester indítványára egyhangulag történt. Gróf Cziráky Antal elnök bejelentette a közgyűlésnek Farkasdy Dezső igazgatóság tag lemondását, aki hosszas betegkedése után megvált az intézetnél hosszú évekig betöltött tisztségétől. Ugyancsak az elnök indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvileg szavazott köszönetet Farkasdy Dezsőnek önzetlen és buzgó munkálkodásáért. Megemlékezett meg az elnök Dietrich Szilárd intézeti ügyész nyugalomba vonulásáról s Fittler Béla felügyelőbizottsági tag haláláról is. Dr. Lauschmann Gyula tiszti főorvos szép beszédben emlékezett meg Dietrich Szilárdról. Erdekes párhuzamot vont a mostani s a negyvenöt év előtti idők között. A közgyűlés az elnököl Gróf Cziráky Antal záró beszéde után ért véget.**

— **Szén és auzsora.** Tisztelt Főszekerestő ur. Sziveskedjék a közfigyelmet a szén és fauzsora is felhívni, mert már igazán tart hatatlan a szegény ember helyzete. Egy kis nyomorult tüzeltől fért valósággal vagyonot kell kiadunk. A helyzet tarthatatlan. Hol vannak a maximális árak a fűtőanyagok terén? Vagy hát tényleg el kell pusztulnunk a hidegben. Tisztelettel egy megemberdedt.

— **Tovább is vitatkozzanak.** Vitatkoztak valakik, s addig vitatkoztak, míg 9 korona adományt nem juttattak a Hadsegélyző pénztárába. Továbbra is vitatkoznak az illetők.

— **Orvosi hír.** Dr. Brenner József budapesti ideggyógyász, akit katonai parancsnoksága Székesfehérvárra osztott be, lakását Kigyó utca 27. sz. alá helyezte. Idebetegeknek, kedélybetegeknek, továbbá tudóbajosoknak rendel. d. u. 1-2 és 5-6 ig.

— **Az árdárgítás és a kereskedők.** A közlelmelési tanács kebeléből az eszme merült föl, hogy azoktól a kereskedőktől, akik a háboru alatt kezdtek élelmiszerkereskedéssel foglalkozni, a már kiadott iparigazolványokat visszavonják és az ilyen kereskedőket mint árdárgítókat üldözni fogják. A liszt és örleménykereskedők Országos Egyesülete elhatározta, hogy a közlelmelési tanácsot fel fogja világoztatni és ha a tanács ennek dacára az említett tervnél megmaradna, az ellen akciót indít, esetleg a többi érdekelt bevonnással is beadványt intéz a kormányhoz.

SZÍNHÁZ.

A szénhiány miatt történő kapuzárás utolsó előadása a Mágna Miska volt zsufolt házzal és kitűnő előadásban. Egyenlőre a kormányrendelet alapján zárva kell lenni a színháznak a tüzelőtakarékosság címén. Ez a jogcím ugyan nálunk nem igen áll fenn, mert a színház ugyancsak kevés tüzelőt fogyasztott el, Eddig sem tudták tüzelőhiány miatt kellően fűteni s a közönségnek úgy is jó volt. A naponkénti telt ház bizonyítja. A publikumnak otthon sem volt valami meleg szobája, így hát a színházi hidegséget sem boszankodott valami túlságosan. A világitó megtekintésről pedig tulajdonképpen akkor lehet beszélni, ha a közönség színházba megy, mert így sokkal kevesebb fog, mintha otthon marad s otthon mindenkéül külön világít. Azt hisszük, hogy az egész bezárás nagyon rövid ideig fog tartani. A társulat és a nagyszámú műszaki személyzet most már harmadszor szenvedni a háborús körülményeket. Hogy a kis hadikenyérből ez újból jókora darabot vág le, mondanunk sem kell.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.

1763/1916 szám.

Hatósági hirdetés.

A rendőrhatalóság több esetben hivatalosan megállapította, hogy a kereskedők dacára hogy eladásra rendel készültek volt, megtagadják a náluk jegyekkel jelentkező vevőknek az innen kiadott utasítás szerint járó petroleum eladását és kiszolgáltatását nem egyszer egyenesen azzal a kijelentéssel, hogy az illető nem rendes vevője.

Figyelmeztetem a kereskedőket, hogy ehhez joguk nincs s hogyha közülük valamelyik ellen a jövőben ilyen panasz beigazolódik, az illetőtől a petroleum eladása el fog vonatni.

Székesfehérvár, 1917. febr. 16.

Dr. Saára Gyula.
polgármester.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.

1836/1917 szám

Hatósági hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 1648 eln. 20. b. 1917 szám körrendelete folytán felhívom mindazokat, kiknek takaréktüzhelyekben levő vízmelegítő, vagy egyéb beszoalgtatásra köteles olyan fém-tárgyak vannak birtokukban, amiket az eddig eljárások során bejelenteni, és beszámítani bármely oknál fogva elmulasztottak, hogy ezen tárgyakat *folyó évi február 21-től folyó évi február hó 28-ig* bezárólag annál is inkább szolgáltatásukba a *József utca 14. sz. á. házában* működő fémátvé-

teli bizottságnak, mert a kitűzött határidő letelte után mindazok ellen, kiknek háztartásában beszoalgtatásra köteles fém-tárgyat találnak, a legsu-lyosabb eljárás fog megindulni. A fémátvételi bizottság a kijelölt napokon *délután 2 órától 4 óráig* átvételi jegyzék mellett veszi át a beszámított fém-tárgyakat s az értük járó térítési összeget az átvételi jegyzék felmutatása után később fogja jogosultaknak kifizetni. Székesfehérvárt 1917 évi febr. 17.

Dr. Saára Gyula.
polgármester.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.

1864/1917. szám

Hatósági hirdetmény.

A m. kir. földmivélségi miniszter 20700/1917. sz. körrendeletében értesített arról, hogy a peronoszpóra ellen való védekezésre, ha csak előre nem látható elvárhatatlan akadály nem jön közbe, katasztrális holdanként 15 kilogramm rézgálicot bocsájt a törvényhatóság rendelkezésére.

A törvényhatóság útján szétosztandó rézgálicban csakis a szőlősgazdák, még pedig kizárólag azok részesíthetők, akiknek Székesfehérvár szab. kir. város területén van a szőlőjük s ezek is csak a folyó évi permetezésre kaphatnak gálicot.

A rézgálic ára kilogrammonként körülbelül 4 K 20 fillér lesz, s abban a kiosztással felferülők költségei is befoglaltnak. Miután a törvényhatóság nem egyszerre, hanem részletekben kapja meg a rézgálicot, már most is előre közlöm a szőlősgazdákkal, hogy a szőlőjük után a rendelet értelmében megillető rézgálicot szintén részletekben, de legkésőbb 1917. július 15-ig kapják meg.

Felhívom ennél fogva mindazokat, kik Székesfehérvár szab. kir. város területén levő szőlőjük permetezésére a rendelet szerint megillető rézgálicot beszerzési kívánják, ebbeli kívánásukat folyó évi, február hó 28-ig annál is inkább bejelentésük, mert a későbbi bejelentések nem vehetők figyelembe.

A bejelentések a városi gazdasági hivatal (városház I. em. 2 sz.) hivatalos helyiségben lehetőleg személyesen, de megbízott útján is megtehetőek. Bejelentendő a szőlőtulajdonos neve, lakása, a szőlő holléte, és az, hogy a földterületből mennyi van tényleg szőlővel és mennyi egyéb veteményes beültetve. A bejelentéseknek a legpontosabb s a valóságnak megfelelő megfelelő adatokat kell tartalmazni, mert a bejelentéseket felül fogjuk vizsgálni s mindaz ellen, akik téves adatok bemonásával, a legszigorúbb eljárást fogom megindítani.

A rézgálic megérkezésétől és kiosztásáról később hatósági hirdetmény által fogom az érdekelteket értesíteni.

Székesfehérvárt 1917. febr. hó 14.

Dr. Saára Gyula
polgármester.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.

3/1917. közp. vál. szám.

A m. kir. belügyminiszter 11523/1917—I. a. számú körrendelete a választó jogosultak összeírásához szükséges előmunkálatokról.

Véghatározat.

E körrendelet alapján a következőkben rendelkezem: Az 1913. XIV. tc. 55. § a alapján.

1. Felhívom a városterületén székelő összes hivatalok főnökeit, hogy a vezetőség alatt lévő hivatalnál alkalmazott választó jogosultak jegyzékét az alább megjelölt adatokkal hozzám címezve 8 nap alatt a közigazgatási iktatónál szolgáltatásukba;

2. Felhívom a bejelentési hivatal, hogy terjesszen be 8 nap alatt kimutatást azokról a 24 éven felüli férfi egyenéről, akik 1916. évi március 1. óta a városból elköltözöttek s külön azokról, akik ugyanezen idő óta az egy évi lakás kellekét a városban megszerezték.

3. Felhívom Farkas Sándor tb. főjegyzőt, hogy a törvényhatósághoz érkezett büntető bírósági ítéleteket a központi választmányhoz juttatása végett hozzám 8 nap alatt terjessze be;

4. Felhívom a székesfehérvári kir. adóhivatalt s a városi adószámvevőseget, hogy az adókönyveket, adókievitési lajstromokat és az adóelőnyben foglalt adóelőírások helyesbítésére vonatkozó más jegyzékeket az összeíró küldöttségnek, onnan nyerendő felhívásra annak idején bocsássák rendelkezésére.

5. Felhívom a város területén levő minden munkaadókat, akik középiskolát végeztek 24 éven felüli és már 30 éven felüli, legalább 10 férfialkalmazott rendszeresen foglalkoztatnak, hogy ezekről az alább megjelölt adatokkal készített jegyzéket hozzám címezve 8 nap alatt a közigazgatási iktatónál adják be. A jegyzék jézret rovatába vezessék be a választó jogosultsága egyik fontos kellekét alkotó egy évi lakásra (3. §) vonatkozó adatot.

6. Felhívom a nyilvános számadásra kötelezett vállalatokat, hogy az oly alkalmazottaknál, kiknek nincs munkakönyve, a jegyzet rovatban tüntessék fel a minősítésre vonatkozó közelebbi adatokat is, így: milyen iskolát végzett stb., ezenfelül az alkalmazás minőségét, különösen, ha a minősítést törvényes jogszabály írja elő.

Figyelmeztetésül idézem az 1913. évi XIV. tc. 55. §-ának utolsó előtti bekezdését:

1. az, aki az előző bekezdésekben említett jegyzéket az összeíró küldöttségnek rendelkezésére nem bocsátja, 10-20 koronáig terjedhető bírsággal sújtatható.

Beszolgáltatandó adatok az 1, 5 és 6. ponthoz:

Családi és utónév, állás vagy foglalkozás, utca és házászám, életkor, iskolai képzettség vagy irni olvasnitudás, a fizetett adó, a szolgálat minősége, az ott és

az utolsó 5 évből eltöltött szolgálatidő a szolgálatidő megjelölésével, katonaságnál, esend. őrségnél volt-e altiszti fokozata.

A hivatalfőnökök azoknál, akiknek jogosultságot régi jog alapján jegyezték be a megfelelő rovatba, emellett a lehetőséghez képest az egyéb megjelölt különös kellekénél is jegyezzék be, mert ha a régi jogot a központi választmány nem állapítja meg, az illető ki-eshetik a választói névjegyzékéből, holott egyéb kellekek alapján a joga megvan.

Végül utasítom az irodaigazgatót, hogy a központi választmányi ügyeket ne adja lelvétárba, hanem külön csoportosítva kezelje mindaddig, amíg a névjegyzék véglegesen összeállított.

Szék székesfehérvárt, 1917. évi február hó 17.

Dr. Saára Gyula
polgármester.

Önkéntes árverés.

Özv. Antal Antalné és gyermekei tulajdonát képező Vársártér 29. sz. ház, 567. hajlékszámu szélsőhegyi szőlő, egy darab buzavál bevett tégla házi szántóföld, egy darab koldusdülői szántó és egy darab Kisbasai dülői szántó Székesfehérvárt Kossuth u. 40. sz. házában lévő ügyvédi irodámban 1917. március hó 1-én délelőtt 10. órakor, önkéntes árverésen eladatik.

Bővebb felvilágítást ad

Dr. Csöppentzky Mihály
ügyvéd.

APKUHIRDETESEK.

Száz métermázsza széna eladó kisebb tételekben is. Sörpince u. 15. szám alatt.

Kifutó, kisebb leány felvétetik Kaufmann Pál könyvkereskedésében, Kossuth-utca 9. sz.

Egy bolti leány felvétetik. Kúmmel virágüzletben.

Fekete József felé vendégül (Vársártér 23) bérbeadó, vagy örök aron eladó.

Egy tehén, pár nap mulva megelikk, eladó a Ráchegeyben, 1234. sz Kovács Józsefnél.

10 hektóliter bor eladó. Felső királysor 39. szám.

Kifutó fiu felvétetik, Knazovitzky divatruházában.

Megvételre keresek használt, de teljesen jó karba levő írógépet. Cím a kiadóhivatalban.

Jókarban levő szőlő eladó. Bővebbet Kráusz Verona dohány-tözsdejében, Nádor utca.

Veszek és eladok használt és új gyertyát, mindenemű bőrkötés és nyulbőr, szőrmet, borkövet a legmagasabb árban, Berényi, Ösz-utca 26.

Tanulót felvesz Koháry József asztalos, Haltér 3. Ponty épület.

Fenyő algyújtófa kőtegekben kapható Róth Jakab fakereskedőnél, Széchenyi-utca. 81/b.

Szabás, varrás és a rajzolásban alapos oktatás nyerhető Urban Margit tanintézetében, Ybi Miklós-utca 14.

A Fejérmegyei Napló február 21-iki száma.

A sötét város.

Még sohasem láttuk annyira szomorúnak Székesfehérvárt, mint hétfőn este. Délután a fehér, kövér hó hullott alá, az emberek az utcán voltak, hogy minél tovább élvezzék a világosságot. Szokatlan sürgés-forgás. Öt órakor a székesfehérvári községi szentegyházi szentségbetételre tölt a nép s annak végeztével haza. Egy negyed óra alatt kiürültek az utcák. Mire ránehézett a városra a nyomasztó fekete sötétség, már üres volt minden utca. Akárcsak éjjel után. Egy lélek semerre. A vastag sötétség mázsaként nehezedett az öreg városra. Se villany, se gáz. Csupán egyik-másik ház gyertyaplakólól megvilágított ablaka jelezte, hogy még sem egészen halott ez a Székesfehérvár. A házakban vannak emberek egy-kis mécs mellett és hideg kályhával.

Igazán szomorú utolsó farsang. Kevés ennivaló, semmiféle világítás és hideg szoba. Most már mi is érezzük a háborút. Didergésünkben képzeletünk a frontokon járt. Elgondoztunk. Milyen — az élet odakünn, amikor már itthon is ennyire kegyetlenkedik. Mennyit szenvednek a mi derék, jó katonáink. Istenem, mennyit is szenvednek. És még-meddig szenvednek? Milyen lesz a jövő évi farsang? Mikor út már a megváltás órája? A béke?

Közgyűlés a Fejérmegyei Takarékpénztárnál.

A Fejérmegyei Takarékpénztár a hó 17-én délután 4 órakor gróf Zichy Aladár elnöklete mellett az intézet tanács termében tartotta 46-ik évi rendes közgyűlését, 147 részvényt képviselő 32 részvényes jelenlétében.

A múlt évi üzletforgalomról szóló igazgatósági jelentést vették tudomásul. E jelentésből megtudjuk, hogy a Fejérmegyei Takarékpénztár az elmúlt évi IV. hadikölcsönből 3115000 K, V. hadikölcsönből 2850000 K, az előző három hadi kölcsönből 1850000 K, II. hadi kölcsönből 1600000 K, III. hadi kölcsönből 2220000 K, összesen tehát az öt hadikölcsönre 11070000 K jegyzetelt. Tekintettel az intézet pénzfelhasználására, a lombard alakjában jegyzett hadikölcsönöket saját számlára folyósította.

A zárószámadásokat, mérleget tudomásul vették és a felmentvényeket megadták. Az üresedésben levő két megyebeli igazgatósági tagságra gróf

Széchenyi Viktor és dencsikai Huszár Dezső, a két napbiztosra kötelezett igazgatói tagságra pedig Akócs János és Kovács Antal gabonakereskedő választották meg egyhangulag. A Székesfehérvári Községi Segélyező Egylettel állandó szervezetszerű összeköttetés létesítése érdekében az alapszabályok 11 §-át megfelelően módosította a közgyűlés.

HIREK.

— Egnapos sötétség után Az utolsó percben tudta meg a város, hogy ma már lesz világítás. A városi tanács ugyanis csak akkor akarta az üzemet megindítani, amikor már kellett mennyiségű szén állott volna rendelkezésre, hogy minden harmadnap ne ismétlődjék az üzemzavar. A Pboebus azonban kitett magáért és az úpesti telepről meglepetésként szénrelküldött s azzal újból megindította az üzemet. Hogy meddig tart ez a boldog állapotunk, azt bizony nem tudjuk. Legnagyobb örömről a gázzár is kapott szentet. Így ma már a gáz is fényeskedik legalább is néhány napig.

— A Gergely kollekció képeiből eddig a következők vásároltak: Langrái Lajos két képet, Wertheim Pál, Kozovicsky Béla, Vértés József, Karl István, Schenk Részó, Wiener Armin és Reich Alfréd. A kollekció még esztendőig lesz látható.

— Házasság. Hirtling Ferenc kocsizáros kedden tartotta esküvőjét Barkos Mariákkal. A papnevél intézet templomában. Az esketési szertartást dr. Lakatos Frigyes bíseket plebános tartotta és igazán szép beszédet intézett a fiatal párhoz.

— Arany-ünnepség. A Nagy szalontán rendezendő Arany-ünnepségre a Vörösmarty kőr Vértessy József és Kenessey Gyulát küldte ki.

— Eljegyzés. Világossy Jenő eljegyzte Krachler Idát.

— Fizetési különbözet. Farkas Sándor első osztályú városi aljegyző a háború alatt tanácsosi teendőket tölt be. A pénzügyi szakszétely legutóbbi ülésén javasolta, hogy az aljegyzői és tanácsosi fizetési különbözeteit január 1-ig visszamenőleg fizessék meg Farkas Sándornak munkái kódása elismerésül.

— Közgyűlést tart a Hadseregélyező. A székesfehérvári és fejérmegyei Hadseregélyező-pénztár délután négy órakor közgyűlést tart a városi tanács termében gróf Széchenyi Viktor elnöklete alatt. A közgyűlésre ezúton hívják meg a tagokat és a bizottsági tagokat.

A Pro Patria egyesület színházi előadásai, melyek folyó hó 23 és 24-ére voltak hirdetve, távolozó hiány s az ennek következtében kibocsájtott kormányrendelet folytán egyelőre egy hétre elhalasztották. Az egyesület vezetősége az előadások megtartásának napját idejében közzé fogja tenni. Felesleges jelezni, hogy a megváltozott jegyek a később megtartandó előadásra érvénytelenné válnak.

— Uj szabályzatok. A város hatósága a közevetvárra és a vagonhídi díjakra új szabályzatot dolgozott ki. Ezek most vannak a miniszteriumban jóváhagyás végett.

— A Vértés Vitéz aimanachja már sajtó alá került. Az almanach a szobor történetét kívül költőmennyeket is tartalmazni fog. Lesz benne több kép is. Apró közleményeket írtak: a megyéspüspök, a főispán, Szögyény Marich Julia és Lyka Döme. Ezeknek, valamint Hindenburg generálisnak névaláírásainak a képmásai is benne lesznek a könyvben. Az almanachot Lauschmann Gyula dr., Vértés József és Wertheim Pál szerkesztik s a husvéti könyvpiacra fog megjelenni.

— Iskoláink között a középiskolákban mindegyikben rendeznek folyik a tanítás, holott több vidéki város kénytelen volt szénhiány miatt az előadásokat megszüntetni. A főreáliskola igazgatója igen élelmes módon gondoskodott tüzelő anyagról. Felhívta a tanulókat szülőit, hogy akiknek főlösege van, adjon tüzelő anyagot az iskolának akár pénzért akár ajándékba. Így módon össze is gyűlt egy kevés fa és szén.

— Gyászhir. Özv. Fial Józsefné, szül. Szentzenstein Erzsébet f. hó 19-én életének 54-ik, özvegyiségének 14-ik évében, hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése f. hó 21-én d. u. 3 órakor lesz a Mantz János utca 16. számú gyászszobában.

— Összeroncsolta a kukoricagép. Hibácska Mihály 15 éves Szeder utcai fiának, jobb kezét a kukoricamorzsoló gép összeroncsolta. Beszállították a Szent György kórházba. A vizsgálat megállapította, hogy felelősség senkit sem terhel.

— Cipőkiosztás. A Kereskedelmi Társulat a belügyminiszter által folyósított hadisegélyből az iskolás gyermekek között, kiknek apja bevonult s kereskedő vagy iparos, hatvan pár cipőt osztott ki. A kiosztásnál ott volt Saára Gyula dr.-né, sárbogárdi Heltai Jenőné és Nagy Ignácné.

— Egy csavargó cipész szélhámosága. Néhány héttel ezelőtti telepedett Bakonyváros községében egy Krátki Ferenc nevű 27 éves, acsteszeri születésű és illetőségű sánta cipész. A jövőnyvi olcsón dolgozott, mire, mindenki a „foltzó suszter“hez vitte reparálás végett hiányos lábujját. A napokban szabadságra hazakerkezett a faluba Staud Antal 69. gyalogezredbeli népfelkelő; megismerkedett Krátkival, majd 60 kor-t adott át neki, hogy „Kisbérrel“ hozzon számára egy pár csizmára való bőrgyapagot. Krátki vállalta a megbízást. Távozásban a konyhából magával vitte Staud csukaszürke katonaköpenyét is és elutazott Kisbérre. Itt a vonatról leszállva, betért a vasuti állomás melletti Babirák féle vendéglőbe és egy jól mulatott, azután visszament az állomásra és a Bánhida felé d. u. 3 órakor induló vonattal elutazott. Hogy hová merre ment a becsepött Staud ma is nagyon kíváncsi. Feljelentésére a csendőrök minden felé keresik a szélhámos „foltzó suszter“.

— Az erdélyi menekülteknek járó napi ellátási segélyeket folyó hó 21-én délelőtt 10-től 11 óráig fizetik a városházán az l. e. 4. sz. szobában.

— Vigalmi adó. Már többször megirtuk, hogy Székesfehérvár is, nagyon okosan, életbe akarja léptetni a vigalmi adót. Ez ügyben február 24-én délután 3 órakor előkészítő értekezlet lesz a városházán.

— Tévedésből. Holmu Györgyné, homoródkarácsonyfalvi menekült menti magát így egy kis templom draperia elvitelre miatt. Ugy történt az eset, hogy újszülött volt a felsővárosi plebánia templomba kereszteni. A keresztesalatt tévedésből elvitt egy fekete draperiát. Holmuné még egy másik okkal is tisztázni tudja a draperia ügyet. Azt mondja, hogy egy kisse „ittas“ volt. Na lám.

— Móri virtus. Hornyik Márton és Gartner István móri lakosok beugrott állapotban behatoltak Grüll Mártonné udvarára, eltorlaszolták a lakás udvarra nyíló ajtaját, azután sorra bezúrták a ház üvegeit. E hősiélet után ellátogattak Stumpf Floriánéhoz és azon más cselekedtek mindkét helyen 20—20 korona kárt okozva. A hősködő legényeket magánlak-sértésért följelentették a büntető jársbírósnál.

— Sárgéz ajtóveret térítési díja. A honvédelmi miniszter a hadicélokra igénybevélt és sárga rézből készült ajtóveretek utáni térítési díjat kilogramonként 3 K. 20 filléren állapította meg. A vörösrézből és bronzból készült ajtóveretek után járó térítési összeget az átveteli bizottságok szakértői becséles alapján állapították meg.

— Milyen az újságíró és mire van hely az újságban? Tiszlet Főszerkesztő ur! Alábbi levelemben az újságírók ellen és az újságok ellen szándékozom egy kis megrovást írni s ismervé tiszlet Főszerkesztő ur pártatlanságát és szókimondását, biztosra veszem, hogy irásomnak is helyt ad. Irom pedig a következőket:

Hosszu idő óta figyelemmel kísérem a magyar újságírást s nem egyszer elszomorodva tapasztalom, hogy micsoda semmisségekre, érdektelenségekre pazarolják el az újságok sok sok házbját akkor, amídon állandóan ajukon hordják azt a jókifogást, hogy nincs hely. Fontos, közérdeklő dolgokról van szó, — kérem szépen, csak röviden, mert kevés a hely. Nagy társadalmi intézményről kell emlékezni, ennek elismert tevékenységéről kell beszámolni, — sajnáljuk kérem, hosszabban nem írhatunk, mert tetszik tudni, rengeteg az anyag, nincs hely. Pláne, ha valami nem antiklerikális dologról essék a szó, na ugyan akkor igazán nincs hely, alig tudnak néhány petites sort kiizsádni róla. Vagy ha valami nem unsere Leute képviselő történelmi, országos fontosságú ügygel áll elő a képviselőházban, amint a háborus országgyűlések alatt többször tapasztalhattuk, annak beszámolója bővebb ismertetésére sincsen hely, mert az újság mindig „tiszteddél“ dolgozik. Azután: igazán bajos lenne hamarjában elsorolni, hogy mi mindenre sincsen hely a magyar újságokban. A komoly, a közérdekre vonatkozó, igazságos elbirálást kívánó dolgoknál állandóan helysűzükben szenvednek, pedig az újságíróknak közeledek a nemesi előnéve. Haman bezzeg: mikor szerelmi drámában kell könyékig vájkálni, se vége se hossza a kiküldött munkálatás riportjának. Még azt is meg kell

tudunk, hogy a golyót agyába röpitett hölgy alsó ruhája csipkéje melyik divatárustól való. Vagy, mikor például a záróra rendeletek láttak napvilágot, heketen át interjúval tömtek a közönséget. Még a legutolsó snapszputi-kantinosát is meginterjúvolták legalább is félhaszában, hogy mit szól a zárórához. Alig akadt főpincér a fővárosban, akinek magas megjegyzéseit ne olvashattuk volna a „szörnyű“ háborus rendeletről. Aztán minden kéthónapos riporter elmondta világnézetét a zárórától. Egy hét alatt többet olvastunk erről a rendeletről, mint a hároméves világegés alatt a nyomorgók sorsáról. S a végén megállapíthatjuk, hogy néhány újságíróknak fáj legjobban a záróra. Most például rendelt jelent meg színházi zárórától. Uccu a munkatársak még a legutolsó lebuji variete gazdáját is meginterjúvolta, hogy van *sagen Sie*. Ha szórakozási helyről, mulatozásról, botrányról, piszokról van, a munkatárs menten rohan az autón és interjúval és ír sine fine, akkor sohincsen helyszűke. Minden libbenős táncosnőre hasábszámra pazarolják a helyet, s akkor csak egy dől a pennából a betű; bezeg azonban máskor, mikor arról kellene írni, amiről a közérdek igazán megkövetelné, ami igazán hivatása lenne az újságírnak, ugyancsak beszáradt a kalamár. Aki még nem észlelte, figyelje meg, s igazat ad nekem.

Tiszteletet adva a tiszteletre méltó kivételnek, én is maradtam tisztelettel *Dr. Köz Erdek*.

— **Hadiárva-házra.** Haril Lajosné Budafokon és nővere Székesfehérvárott dr. Prohászka Ottokár hadiárva-házra 28.40 koronagyűjtöttek. Az összeget az alaphoz csatoltuk; eddigi gyűjtésünk 98140.12 koróna.

— **Katonatemetés.** Bezerédi István 69. gy. e. beli gyalogos, nagyperkatái lakos, a harctéren kapott betegsége következtében elhunyt. Temetése 1917. évi február hó 22-én. félhárom órakor lesz a cs. és kir. tartalék kórház halottsházából.

— **Rossz lesz a mézszézon.** A nagy hideg, mint méhészkörökből értesítik lapunkat, nagy pusztítást végzett a méhek között, amelyek nek teelese nehezen ment, mert rosszul voltak táplálva a kevés méz és cukor miatt. A cukorhiány nagyon érezhető volt. Az ideai méztermésre elég aggodalommal néznek a méhészek, pedig most a méz nagy szerepet játszik a közönség háztartásában s a cukor kiszabottsága mellett cukraszok, kávéházak mindjobbban a méz felé hajlanak süteményeik és készítményeik árusításánál. Csak egy jó, szép virágos tavasz és nyár hozhatná helyre a hideg által okozott pusztításokat.

— **Az önkéntesek csak harmadik osztályban utazhatnak.** Az egyéves önkénteseket a hadvezetőség utasította, hogy utazásaiknál csak a harmadik kocsiosztályt használják. Magasabb kocsiosztályba még a jegykülönbözet árának megfizetése esetén sem léphetnek át. E rendelkezés az utazásoknál való torlódásokra vezetendő vissza.

TANÜGY.

Hadiévek az iskolákban.

— Hozzászólás. —

Mielőtt az elemi iskolák reformjához hozzászólnánk, nézzünk egy kicsit körül és beszéljünk a mostani állapotokról. Szép, mindenestre szép és jó, ha előre gondolkozunk. De a vízfelül ne azon gondolkozzék, hogy ha künn lesz, milyen várat épít magának, hanem hogy hogyan is tudna megmenekülni.

A mi tanügyünket szinte vasmarokkal fojtogatja a háború. Mivé lesz a kulturánk? Néhány Jafusi iskolánk a háború kezdete óta tanító nélkül van. Némelyikben meg folyton változik a helyettes, mert havi 80 K-ból bizony legtöbb faluban nem lehet megélni. És ahol van tanító, ott meg alig néhány gyermek jár rendszeren az iskolába, mert biz a nagybocska gyermek otthon is élhet, mint a morzsolóhoz — no meg a kis testvérkét őrizni stb. Szóval van elég s elég elfogadható ok az iskola mulasztáshoz.

A városban sem jobb az állapotok. Nem is kell másfelé néznünk — elég, ha öskoronázó városunkon végtekinünk. A háború előtt elég volt az elemi iskolánk, volt elég s jó tanerőnk. Jött a háború, vad kézzel tördelve minden virágot — jött az első sebesült szállítmány, még volt hely a kórházban: az elsőt követte a többi, szűk lett a kórház, hova helyezték a sok sebesültet? Megvan; itt van ez a sok, haszontalan iskola, nagyon jól beválnak ezek kórházaknak. Jó, jó, de azzal nem törődtek, hogy ha a katonák elfoglalják az iskolákat, hol és hogyan lesz a tanítás. És ezt az évet meg a tavalyit, bizony az idén is megemlegettük, de sokszor. Milyen tanítás volt az, mikor a gyermekek hetenként 2 szer 3-szor, (akkor is délután) mentek iskolába? Csoda e ha azok közül, akik akkor jártak az elemi I. II. III. oszt.-ba alig tud egy-kettő jól olvasni, helyesen írni.

Az 1916—17. iskolai év sem jobb ezeknél. Most ugyan már visszakaptuk az iskolánkat a Deák Ferenc utcai kivételével s azért mégis nagyon siralmas, nagyon is hadi eredménye lesz ennek az iskolai évnék is.

Szeptember vége felé megnyiták az iskolánkat. Alig kezdtük meg a tanévet, jöttek a menekültek. Hova szállásolják be őket? az egyik iskolába. Október végén már fellépett a kanyaró járvány ugyan csak a Palotavárosban. Majd a tanító urakat rekvirálni rendelték be, a tanköteleseket is csak összekellett írniok. Decemberben a Vizvárosban volt járvány, tehát a Rákóczi utcai iskolában szünetelt a tanítás, most pedig a széninség zárta be az iskolát ajtaját. Így némely osztályban alig 48—50 nap volt tanítás. A kevés tanítási idő mellett is a mulasztás aránytalanul sok. Így pl. az egyik osztályban 80 tanuló összesen közel 800 napot mulasztott. S ezeket a mulasztásokat csaknem mind igazolni lehet. Drága a cipő, sok gyermek még decemberben is papucsban jött iskolába. Vagy a szülőnek szüksége van a gyermekre, pláne a IV. V. osztályosra.

A hadi táplálkozás mellett a szervezet ellenálló képessége any-

nyira csökken, hogy a gyermekek sokkal könnyebben kapják meg a ragályos betegségeket.

Mondhatjuk, alig van gyermek, aki saját v. szülei hanyagsága, gondatlansága miatt mulasztana.

Természetesen, ilyen körülmények között ennyi mulasztás mellett — a tanterv által kiszabott anyagot elvégezni lehetetlen. Különösen a felsőbb osztályokban — kezdve az elemi II. osztályból — bizony sok időt elvesz, míg az előző évi hadi tanév hiányait annyira, amennyire pótoljuk. Azt hiszük, maga a minisztérium sem gondolta, hogy a háború ennyi ideig tart — hogy ilyen állapotok lesznek, különben bizonyára adott volna ki haditantervet. — Most kellene tehát kezdeni a reformálást, az újítást az el. iskolákban — Körvonalozni kellene élesen, hogy melyek a legszükségesebb tanulnivalók. — Mert ha mindazt, amit a tanterv felöllel mint új anyagot főbb pontban meg is tudók tanítani — de hol marad az idő az ismétlésre? Pedig a régi latin közmondás szerint: „Ismétlés a tudás anyja“ — Kellene feltétlenül egy u. n. hadi tanterv.

Nemrég jegyezte meg beszélgetés közben az egyik régi tanító: „Félre kellene most teni minden alkotmányt — minden kevésbé fontos tárgyat, csupán arra kellene törekedni minden tanítónak, hogy a tanítványai, jól hibátlanul olvasanak, helyesen írjanak — pontosan számoljanak — akár fejenben akár írásban.“ — És ennek a tanítóácsinak a nézetét, azt hiszem, mindnyájan osztjuk.

Mit ér annak a gyermeknek, ha megtalálja a mondatban az alanyt — állítványt — akár a határozókat is v. nagy ügyvel bajjal bemojálja a történelemből Nagy Lajost — de ha egy mondatot kellene leírnia, 10 szóban 15 helyesírási hibát tesz.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy végnélkül irassunk, olvassunk — számoljunk — tegyünk félre mindent. — Nem, legyenek a gyermeknek sütszítái, történelmi, alkotmánytani, természetrajzi gazdaságtani, ismereti is, de ezeket az ismereteket az olvasmányokkal kapcsolatban is adhatjuk.

Végül még valamit — az eredménytelen években a szülők is okai egyrészt, a gyermekeiket nem buzdítják, nem vezetik rá a tanulásra.

Ismerek egy családapát — egész nap dolgozik, fárad a mindennapi kenyérért — este a gyermekeit tanítja írni, olvasni. Némelyik helyen a nagyobb testvére tanítja a kisebbet, de bizony sok helyen maga a szülő vonja el gyermekét a tanulástól. Így pedig a hadi éveknek csak siralmas eredményük lehet. A régebbi iskolai évek ered-

ményét csak úgy lehetne megközelíteni, ha a család és iskola közös erővel dolgoznának.

A mostani tanügyi viszonyainkkal odajutunk, hogy a népünk nagyrésze bizony ép úgy analitáda, lesz mint annakelőtte, ép úgy tudatlan, műveletlen, neveletlen, mint mikor még az iskola el sem készült. Vagy tán ezt a visszaesést követeli a XX. század? Mi lesz szegény kulturánkkal? *Flory.*

Apróhirdetések.

Egy előfelében lévő tehén eladó, Jancsárkut 2. ház.

Széchenyi utca 17. számú ház azonnali eladói. Bővebb felvilágosítást a kiadóhivatal ad.

Fekete harisnya stoppolást ki vállalna? Cim a kiadóhivatalban.

Mindenes szakácsné kerestetik Budapestre. Bővebb felvilágosítás Jókai utca 20. szám alatt kapható. Elsődúvar.

— **Jó keresethez juthat, aki a Fejérmegyei Napló és az Új Lap utcai elárusításával foglalkozik.** Jelentkezést a kiadóhivatal felveszi. Jelentkezni a délutáni órákban lehet.

— **A hadiárva-ház céljait támogatja, ha a Szögyény-Marich utcai Schnetzer porcellánüzletben megvásárolja dr. Prohászka Ottokár megyéspüspök arcképét.** A kép nagysága 60.30 cm.

— **Aki most lép be új tagul a Népszövetségbe, megkapja, míg a készlet tart — az 1917. évi gazdag tartalmu napjárt ajándékul.**

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.

1660.1917. szám.

Vetőmag hirdetés.

Akiknek tavaszi vetőmagra, ugymint tengeri, burgonya, bab s kivételesen árpa és zabra van szükségük, e hó 25-ig azt az vasárnap délig bezárólag jelentkezzenek a város gazdasági ügyosztályánál. (Zichy ház II. emelet) A később jelentkezők kérelmét figyelembe nem vehetjük. A vetőmag biztosításáért természetesen felelősséget vállalunk. Jelentkezés alkalmával azok, akik magánfeltektől béreltek földet, a haszonbérszerződés vagy más igazoló iránt tartoznak bemutatni.

Székesfehérvár, 1917. február 20.

Városi Hatóság.

Villanylámpák és elemek.

Divatos fűzők! — Nagy választék

BLOUSOKBAN.

Kezdeti- és előrajzolt kézimunkák olcsó árban

kaphatók: Kováts Antalnál, Városháztér.